EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2019 02 28
COM(2019) 116 final

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI

dėl specialios Kanarų salose nustatytos AIEM mokesčio tvarkos taikymo

(Komisijos teikiama pagal 2014 m. birželio 12 d. Tarybos sprendimo 377/2014/ES 2 straipsnį)

TURINYS

A. Bendrosios aplinkybės 2

B. Santrauka 3

C. Analizė 3

1. Ekonomikos augimas – veiklos ir užimtumo kintamieji 3

2. Pasiūlymas dėl techninių pakeitimų 5

3. Kiti sunkumai, pagrindžiantys tolesnį specialios AIEM tvarkos taikymą 5

D. Išvados 6

A. Bendrosios aplinkybės

AIEM (*Arbitrio sobre las Importaciones y Entregas de Mercancías en las islas Canarias*) yra mokestis, kuris taikomas į Kanarų salas įvežamiems ar Kanarų salose įsigyjamiems produktams. Atsižvelgiant į daugybę kliūčių, su kuriomis susiduria Kanarų salos, 2014 m. birželio 12 d. Tarybos sprendime 377/2014/ES[1] dėl Kanarų salose taikomo AIEM mokesčio numatyta speciali apmokestinimo tvarka. Konkrečiai, pagal šią tvarką Ispanijos Karalystei suteiktas leidimas netaikyti AIEM mokesčio arba jį iš dalies sumažinti tam tikriems Kanarų salose gaminamiems produktams, kurie yra išvardyti sprendimo priede. Šis leidimas galioja nuo 2014 m. liepos 1 d. iki 2020 m. gruodžio 31 d. Įprasta tvarka apmokestinamiems produktams ir produktams, kuriems taikomas atleidimas nuo mokesčio arba iš dalies sumažintas mokestis, taikomo mokesčio tarifų skirtumas, priklausomai nuo produktų, negali būti didesnis nei 5, 10, 15 ar 25 proc.

Tuo sprendimu buvo pakeistas 2002 m. birželio 20 d. Tarybos sprendimas 2002/546/EB[2], grindžiamas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 349 straipsniu, pagal kurį Kanarų saloms suteiktas ES atokiausio regiono statusas. Šiame straipsnyje pripažįstami nuolatiniai atokiausių regionų suvaržymai – atokumas, izoliuotumas, mažumas, sunkios topografinės ir klimato sąlygos, ekonominis priklausomumas nuo keleto produktų – ir suteikiama galimybė priimti specialias šiems regionams skirtas priemones. Speciali tvarka nustatyta atsižvelgiant į problemas, su kuriomis susiduria Kanarų salos dėl jų izoliuotumo ir vietos rinkos fragmentiškumo. Tai sukelia įvairių sunkumų, visų pirma susijusių su didesnėmis gamybos (transporto, energijos, žaliavų tiekimo, atliekų tvarkymo ir pan.) išlaidomis, taip pat ekonomikai trūksta įvairovės, todėl ji yra silpnesnė ir neigiami pokyčiai ją veikia labiau nei Europos ir pasaulio rinkas.

Kitaip tariant, specialiosios priemonės buvo nustatytos siekiant šalinti sunkumus, kurių turi Kanarų salos, ir taip suteikti galimybę vystytis Kanarų salų ekonomikai. Priemonėmis visų pirma siekiama stiprinti vidaus pramonę gerinant jos konkurencingumą, nes dabar dėl geografinės padėties, struktūros ir rinkos dydžio ji yra nepalankioje padėtyje.

Tarybos sprendimo 377/2014/ES 2 straipsnyje nustatyta, kad Ispanijos institucijos ne vėliau kaip iki 2017 m. rugsėjo 30 d. turi pateikti Komisijai ataskaitą dėl AIEM mokesčiui skirtų priemonių taikymo. Ataskaita siekiama patikrinti taikytų priemonių poveikį ir jų indėlį skatinant ir išlaikant vietos ekonominės veiklos rūšis, atsižvelgiant į Kanarų saloms iškylančias kliūtis. Ispanija pateikė tarpinę ataskaitą Komisijai 2017 m. spalio mėn. (1 priedas). Taip pat pridedamas ataskaitos vertimas į anglų kalbą (2 priedas). Komisija atliko papildomą analizę ir 2018 m. papildomai keitėsi informacija su Ispanijos valdžios institucijomis, kad parengtų galutinį įvertinimą.

Be to, pagal Tarybos sprendimo 377/2014/ES 2 straipsnį reikalaujama, kad Komisija pateiktų Tarybai ataskaitą, kurioje būtų išanalizuoti ekonominiai ir socialiniai šios specialios AIEM mokesčio tvarkos taikymo aspektai ir, jei reikia, būtų pasiūlyta, kaip pakeisti šio sprendimo nuostatas.

[1] 2014 m. birželio mėn. Tarybos sprendimas 377/2014/ES dėl Kanarų salose taikomo AIEM mokesčio, OL L 182, 2014 6 21, p. 4.

[2] 2002 m. birželio 20 d. Tarybos sprendimas 2002/546/EB dėl Kanarų salose taikomo AIEM mokesčio, OL L 179, 2002 7 9, p. 22.

B. Santrauka

Šia ataskaita siekiama patikrinti priemonių, kurios buvo taikomos pagal sprendimą nuo 2014 m. liepos 1 d. iki 2016 m. pabaigos, poveikį ir įvertinti jų indėlį skatinant ir išlaikant vietos ekonominės veiklos rūšis. Joje tinkamai atsižvelgiama į kliūtis, su kuriomis susiduria Kanarų salos.

Apskritai atrodo, kad 2014–2016 m. taikytos priemonės prisidėjo prie nagrinėjamo atokiausio regiono ekonomikos atsigavimo. Yra akivaizdžių teigiamų tendencijų, atsiradusių dėl AIEM mokesčio lengvatų, pavyzdžiui, bendrojo vidaus produkto (BVP) augimas ir naujų įmonių bei darbo vietų skaičiaus padidėjimas. Tuo pačiu laikotarpiu AIEM mokesčio pajamos augo. Be to, 2014–2016 m. didėjo AIEM apmokestinamų produktų importas. Palyginus vietos produktus, kuriems buvo ir yra taikomos nagrinėjamos specialios priemonės, su panašiais importuojamais produktais, kuriems taikomas AIEM mokestis, nenustatyta didelių neigiamų padarinių importuojamiems produktams atitinkamų prekių kategorijose.

C. Analizė

Ši analizė parengta remiantis Ispanijos valdžios institucijų 2014 m. liepos 1 d. – 2016 m. pabaigos tarpinėje ataskaitoje, kuri Komisijai buvo pateikta pagal sprendimo 2 straipsnį, nurodytais duomenimis. Ataskaitoje aptariami įvairūs veiksniai, įskaitant pokyčius, įvykusius po sprendimo įsigaliojimo 2014 m.

1. Ekonomikos augimas – veiklos ir užimtumo kintamieji

Analizuojamuoju laikotarpiu, kuriuo galiojo speciali AIEM mokesčio tvarka, pastebėta daug teigiamų tendencijų. Pateikiama pavyzdžių, kurie įrodo su AIEM mokesčiu susijusių priemonių poveikį ir jų indėlį išlaikant ar plėtojant vietos ekonominės veiklos rūšis. Tačiau akivaizdu, kad pramonės veiklą lemia daugybė veiksnių, pavyzdžiui, ekonominės aplinkybės, kitų mokesčių ir išlaidų, susijusių su vykdoma veikla, sistema, taip pat kintančios rinkos ir platinimo sistemų sąlygos. Todėl sudėtinga įvertinti tiesioginį AIEM poveikį Kanarų salų pramonės veiklai.

Apskritai nuo 2014 m. visame pasaulyje ekonomika nuolat auga ir ekonomikos atsigavimas vyksta tiek nacionaliniu, tiek europiniu lygmenimis. Nuo 2014 m. Kanarų salų ekonomika pradėjo atsigauti ir plečiasi iki dabar. Realiojo BVP augimas paspartėjo ir 2016 m. sudarė 3,5 proc. Šis dydis viršijo tų pačių metų augimą Ispanijoje, ES 28 ir pasaulinį vidurkį. Be to, įmonių, kurios veiklą vykdo gamybos, kasybos ir karjerų eksploatavimo sektoriuose ir kurioms taikomas AIEM mokestis (toliau – AIEM mokesčio sektorius; jos sudaro 67,3 proc. bendro įmonių skaičiaus), skaičius 2014–2016 m. išaugo, o įmonių, kurioms netaikomas AIEM mokestis (toliau – ne AIEM mokesčio sektorius), skaičius 2014–2016 m. sumažėjo. Vertinant kiekybiškai, 2015 m. AIEM mokesčio sektoriuje veikiančių įmonių buvo 14 daugiau nei ankstesniais metais, o 2016 m. jame veikė dar 41 nauja įmonė.

Kalbant apie užimtumą AIEM mokesčio sektoriuje, iš ataskaitoje pateiktų duomenų matyti, kad 2014–2016 m. registruotų darbuotojų skaičius didėjo kiekvienais metais. Vertinant

kiekybiškai, AIEM mokesčio sektoriaus darbuotojų skaičius išaugo nuo 20 050 registruotų darbuotojų 2013 m. iki 21 541 2016 m. Darbuotojų skaičius sumažėjo tik šiuose sektoriuose: *Kitos kasybos ir karjerų eksploatavimo, Gėrimų gamybos, Tabako gaminių gamybos, Plaušienos, popieriaus ir popieriaus gaminių gamybos ir galiausiai Guminių ir plastikinių gaminių gamybos. Iš tarpsektorinės analizės matyti, kad užimtumui Maisto produktų gamyboje tenka didelis santykinis svoris visame AIEM mokesčio sektoriuje. Kitos užimtumui svarbios veiklos rūšys yra Metalo gaminių, išskyrus mašinas ir įrenginius, gamyba, ir Gėrimų gamyba.*

Analizuojant skirtingus sektorius, iš Ispanijos duomenų matyti, kad paslaugų sektoriaus, kuris sudaro didžiąją Kanarų salų ekonomikos dalį, rodikliai nuo 2014 m. yra geri. Pastaraisiais metais stipriai atsigavo turizmo sektorius, kuriame sukuriama beveik 32 proc. regiono BVP, ir po nedidelio sumažėjimo 2015 m. netgi pasiekė rekordinį dydį 2016 m., kai keliose Šiaurės Afrikos ir Artimųjų Rytų Vidužemio jūros šalyse prasidėjo politiniai neramumai. Turizmo sektorius dinamikos neprarado iki šiol; dėl to padidėjo jo dalis sukuriamos bendrosios pridėtinės vertės (BPV) ir visos Kanarų salų ekonomikos užimtumo struktūroje. Galime daryti prielaidą, kad vietos veiklos skatinimo AIEM priemonės turėjo teigiamą poveikį, nes vietos įmonės yra pasirengusios pasiūlyti kokybiškesnių paslaugų, kurios užtikrina tvarų turizmo augimą šiame regione. Iš ataskaitos matyti, kad vietos įmonės aktyviau diegė kokybės valdymo sistemas, siekdamos užtikrinti, kad jų siūlomi produktai ir paslaugos atitiktų standartus, kurie didina vartotojų pasitikėjimą. Tai atspindi vietos įmonių ryžtą gerinti gamybos veiksmingumą ir konkurencingumą. Ši tendencija ypač ryški tarp maisto ir pakavimo sektoriuose veikiančių įmonių, iš kurių daugiau nei 41,9 proc. taiko išorės specialistų sertifikuotas maisto saugos sistemas, o dar 9,3 proc. siekė jas sertifikuoti 2017 m.

Vidutinis mokesčio tarifas, taikomas AIEM apmokestinamiems importuojamiems produktams, išskyrus tabako gaminius, sudaro maždaug 7 proc. (2016 m. – 7,1 proc.). Tai rodo, kad vidutiniai tarifai naujuoju laikotarpiu, kuriuo taikomas AIEM mokestis, apskritai yra panašūs į praėjusio laikotarpio vidutinius rodiklius (7,2 proc.), todėl našta, tenkanti dėl šio mokesčio, nepasikeitė.

Iš tolesnės sektorių ir AIEM apmokestinamų produktų importo analizės matyti, kad po 2014 m. importas padidėjo daugumoje sektorių, išskyrus tris. 2014–2016 m. nuolat mažėjo *Cheminių produktų* importas; *Statybos medžiagų* importas gerokai sumažėjo 2015 m., bet vėl išaugo 2016 m., tačiau buvo mažesnės apimties nei 2014 m.; *Maisto produktų gamyba* mažėjo 2015 m. ir didėjo 2016 m. Apskritai, nepaisant sulėtėjimo 2015 m., AIEM apmokestinamų produktų importas 2014–2016 m. didėjo.

Taigi iš pateiktų įrodymų matyti, kad 2014 m. birželio 12 d. Tarybos sprendimas atitinka savo paskirtį. Tačiau vietos rinkoje veikiančių įmonių padėtis vis dar yra nepalanki, joms vis dar reikalinga ši speciali tikslinė priemonė. Šis aspektas analizuojamas 3 poskyryje.

2. Pasiūlymas dėl techninių pakeitimų

Laikotarpio vidurio ataskaitoje Ispanijos valdžios institucijos pažymėjo, kad buvo pakeisti kai kurie AIEM apmokestinamų produktų, nurodytų priede, mokesčio tarifai ir tarifiniai kodai.

Siekdama išspręsti problemas, kurios kyla dėl pakeisto produktų tarifinio klasifikavimo, Ispanija prašo sukurti paslankų mechanizmą, kuris leistų palyginti lengvai atnaujinti produktų, kuriems leidžiama taikyti skirtingus mokesčio tarifus, sąrašą.

Būtinus mokesčio tarifų ir tarifinių kodų sąrašų pakeitimus ir jų keitimo paslankų mechanizmą būtų galima apsvarstyti vėlesniame etape atnaujinant sprendimą.

3. Likę sunkumai, pagrindžiantys tolesnį specialios AIEM tvarkos taikymą

Kanarų salose ir toliau yra daug didelių sunkumų. Dėl šios priežasties vietos pramonė išlieka labai pažeidžiama ir reikia taikyti priemones, kurios apsaugotų strateginį sektorių, kuriame sukuriama gerovė ir stabilumas ir kuris gali užtikrinti prekių tiekimą rinkai sutrikus išorės tiekimui. Šiuo atžvilgiu, remiantis ataskaita, Tarybos sprendimo konstatuojamosiose dalyse nurodyti struktūriniai suvaržymai išlieka.

Kanarų salose yra tam tikrų nuolatinių kliūčių, kurios trukdo regiono ekonominiam vystymuisi: geografinis izoliuotumas, rinkos susiskaidymas ir mažumas. Šios aplinkybės turi įtakos daugeliui svarbių aspektų, susijusių su regiono ekonominiu vystymusi.

Viena iš Kanarų salų ekonomikos kliūčių tebėra itin specializuotas paslaugų sektorius (daugiau nei 85 proc. BPV), kurio rodiklis yra gerokai didesnis už Ispanijos vidurkį (74 proc. BPV). Vyraujanti veiklos rūšis šiame salyno sektoriuje yra turizmas. Jo dalis BVP, kai atsižvelgiama į tiesioginį ir netiesioginį poveikį, padidėjo iki daugiau kaip 34 proc., palyginti su nacionaliniu vidurkiu, kuris yra šiek tiek didesnis nei 11 proc. Darbo vietų, tiesiogiai ar netiesiogiai susijusių su turizmu Kanarų salose, skaičius sudaro maždaug 40 proc. visų darbo vietų, palyginti su šalies vidurkiu, kuris lygus 13 proc.

Be to, reikia atsižvelgti į Kanarų salų transporto priemonių apribojimus, susijusius su prekių judėjimu, ypač tarp salų (tik oru ar jūra). Ataskaitoje teigiama, kad tarp salų vykdomos laivybos sąnaudos išlieka didelės, palyginti su krovinių vežimu tarp salų ir žemyno. Ši kliūtis yra dar didesnė tais atvejais, kai maršrutai veda į salas, kuriose nėra provincijų administracinių centrų, nes tuomet vežimo išlaidos yra didesnės, nei vežant krovinius tarp salų ir provincijos administracinių centrų. Krovinių vežimo tarp salų, kuriose yra provincijos administraciniai centrai ir kuriose jų nėra, kaina gali būti didesnė už krovinių vežimo tarp Kanarų salų ir žemyninės Ispanijos dalies kainą. Tas pat pasakytina apie žaliavų tiekimo kainą, kuri apskritai yra didesnė nei prekių siuntimo į užsienį kaina, išskyrus tiekimą tam tikrais maršrutais. Tokia kliūtis lemia mažesnį veiksmingumą ir didesnes gamybos sąnaudas regione.

Kanarų salų įmonės patiria didelių aplinkos apsaugos sąnaudų. Dėl santykinai labiau riboto vandens išteklių prieinamumo Kanarų salų įmonėms tenkančios vandens vieneto sąnaudos yra gerokai didesnės už visos Ispanijos vidurkį. Be to, dėl pramonės atliekų šalinimo ir toksinių atliekų tvarkymo Kanarų salų įmonės vis dar patiria didelių aplinkos apsaugos sąnaudų. Vis dar nėra perdirbimo įrenginių, išskyrus įrenginius, skirtus tam tikriems produktams (įskaitant elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymą), ir atliekos vis dar turi būti vežamos į žemyną, o toksinės atliekos turi būti tvarkomos ne Kanarų salose. Remiantis ataskaitoje

pateiktais 2017 m. duomenimis, įvairių rūšių atliekų vieneto sąnaudos Kanarų salose yra didesnės nei žemyninėje Ispanijoje, o skirtumas paprastai viršija 50 proc. Be to, kai kuriais atvejais, pavyzdžiui, šarminių baterijų, kompiuterių aparatinės įrangos ir elektroninės įrangos bei dumblo tvarkymo išlaidos Kanarų salose yra daugiau nei 20 kartų didesnės nei žemyninėje Ispanijoje. Dėl šių didesnių sąnaudų, kurias patiria Kanarų salų įmonės, palyginti su jų konkurenčių Europos žemyne, galinčių naudoti perdirbtas žaliavas, patiriamomis sąnaudomis, Kanarų salų pramonė praranda konkurencingumą.

D. Išvados

Specialiosios priemonės, taikomos pagal 2014 m. birželio 12 d. Tarybos sprendimą 377/2014/ES, daro teigiamą poveikį ekonominei ir socialinei Kanarų salų aplinkai. Priemonės, taikomos Kanarų salose, yra būtinos ir proporcingos sprendime nustatytiems tikslams. Sunkumai, kurių patiriama salyne (visų pirma atokumas, maža ir susiskaidžiusi vietos rinka), išlieka ir dėl jų atsiranda papildomų sąnaudų, už kurias kompensacijos nėra permokamos nurodytiems AIEM apmokestinamiems produktams taikant leidžiamas mokesčių lengvatas.

Nepaisant ekonomikos nuosmukio dėl finansų krizės, atrodo, kad 2014 m. šalies ekonomika pradėjo atsigauti, taip pat ir dėl teigiamo AIEM priemonių poveikio. Tačiau, atsižvelgiant į kliūtis, susijusias su specifine Kanarų salų padėtimi, tolesnis šių priemonių taikymas vis dar yra pagrįstas. Visų pirma, atrodo, kad, nepaisant teigiamų tendencijų, Kanarų salų padėtis vis dar yra nepalanki.

Tačiau Kanarų salų laikotarpio vidurio ataskaitoje pateiktų duomenų nepakanka, kad būtų galima išsamiai išnagrinėti ekonominius ir socialinius aspektus, todėl išvada iš dalies grindžiama ataskaitos teiginiais, kuriuos ne visada galima patikrinti.

Komisija negavo jokių skundų dėl galimo neigiamo AIEM priemonių poveikio vidaus rinkos veikimui. Galimas AIEM mokesčio tvarkos suteikiamos apsaugos sumažinimas arba panaikinimas galėtų būti žalingas vietos pramonei ir apskritai Kanarų salų ekonominiam ir socialiniam vystymuisi.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta pirmiau, Komisija daro išvadą, kad šiuo metu pagal 2014 m. birželio 12 d. Tarybos sprendimą 377/2014/ES taikomos AIEM priemonės vis dar yra pagrįstos ir proporcingos. Be to, Komisija mano, kad pasiūlymas pritaikyti dabartines sprendimo nuostatas nėra reikalingas.